

**REŠPEKTOVANIE ĽUDSKÝCH PRÁV A SLOBÔD
VŠETKÝCH OSÔB
PRI POSKYTOVANÍ SOCIÁLNEJ SLUŽBY**

prof. PhDr. ThDr. Andrej Mátel, PhD.
Ústav sv. Jana N. Neumanna Příbram
VŠZaSP sv. Alžběty

ZÁKLADNÉ ZNAKY ĽUDSKÝCH PRÁV

- ❑ **univerzálnosť** - patria každému človeku od narodenia (antidiskriminačné jadro)
- ❑ **neodňateľnosť** - nikoho nemožno týchto práv zbaviť
- ❑ **neodcudziteľnosť** - nemožno ich previesť na iného
- ❑ **nezrušiteľnosť** - existujú nezávisle od vôle zákonodarcu, ktorý ich uznáva, ale nemôže ich zrušiť

OCHRANA ĽUDSKÝCH PRÁV

- ❑ *Kto potrebuje osobitú ochranu v oblasti ľudských práv?*
 - ✓ *deti* (Dohovor o právach dieťaťa, 1989)
 - ✓ *osoby so zdravotným postihnutím* (Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, 2006)
 - ✓ *ženy* (Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, 1979) a iné zraniteľné skupiny
- *Prijímatelia sociálnych služieb* (Zákon o sociálnych službách, Príloha č. 2 tohto zákona...)

PRINCÍP INDIVIDUÁLNOSTI

- ❑ nositeľom ľudských práv je **jednotlivec** (nie skupina, komunita ani kolektív),
- ❑ ľudské práva sú vrodené konkrétnym ľuďom, štát ich „neprideluje“, ale má ich **akceptovať a ochraňovať**.

PRÁVA MEDZI PRÁVAMI

- Individuálnosť nie je individualizmus

- „Moje práva končia tam, kde začínajú práva iných“ – sme „obmedzovaní“ právami iných

REŠPEKT K PRÁVAM INÝCH

- ❑ Medzinárodný etický kódex sociálnej práce (IFSW, 1976)

*Každý jednotlivec má právo na sebarealizáciu do tej miery, **ak nezasahuje do rovnakých práv iných**.*

- ❑ Medzinárodný etický kódex sociálnej práce (IFSW, 2004)

*„Sociálni pracovníci majú rešpektovať a podporovať ľudské právo na uskutočňovanie vlastného výberu a rozhodnutí nezávisle na ich hodnotách a životných rozhodnutiach, **za predpokladu, že to neohrozí práva a legitímne záujmy druhých**.“*

INTERSUBJEKTIVITA ĽUDSKÝCH PRÁV

- ❑ intersubjektivita ľudských práv - práva „medzi“ jednotlivcami
- ❑ Medzinárodný etický kódex sociálnej práce (IFSW, 2018)

„Rešpektujeme všetky osoby, ale spochybňujeme presvedčenie a konanie tých osôb, ktoré znehodnocujú alebo stigmatizujú seba alebo iné osoby“ (čl. 1).

*„Sociálni pracovníci rešpektujú a presadzujú práva ľudí robiť vlastné voľby a rozhodnutia **za predpokladu, že to neohrozí práva a oprávnené záujmy ostatných**“ (čl. 4).*

INTERSUBJEKTIVITA ĽUDSKÝCH PRÁV

- ❑ Etický kódex sociálnych pracovníkov a asistentov sociálnej práce (Slovenská komora, 2019)

„Sociálny pracovník a asistent sociálnej práce v súlade s ľudskými právami rešpektuje klientovo právo na dôvernosť a súkromie, pokiaľ nejestvuje riziko sebapoškodenia alebo poškodenia iných osôb alebo nejestvujú zákonné obmedzenia... informuje osoby, s ktorými pracuje o limitoch dôvernosti a súkromia.“

REŠPEKT K PRÁVAM INÝCH – „AFRICKÝ KONCEPT“

- ❑ *Africká charta ľudských práv a práv národov (Organizácia africkej jednoty /Africká únia, 1981)*
- *zakotvuje nielen práva, ale aj **povinnosti jednotlivcov**;*
- *„užívanie práv a slobôd zahŕňa aj plnenie povinností všetkých“;*
- *„Každý jednotlivec má povinnosti voči svojej rodine a spoločnosti, štátu a iným zákonom uznaným spoločenstvám a medzinárodnému spoločenstvu. Práva a slobody každého jednotlivca sa budú vykonávať s náležitým ohľadom na práva iných, spoločnej bezpečnosti, morálky a spoločného záujmu.“ (čl. 27)*

REŠPEKT K PRÁVAM INÝCH – „AFRICKÝ KONCEPT“

- *„Každý jednotlivec má povinnosť rešpektovať a brať ohľad na svojich blížnych bez diskriminácie a na udržiavanie vzťahov zameraných na podporu, ochranu a posilňovanie vzájomného rešpektu a tolerance.“ (čl. 28)*
- *„Jednotlivec má taktiež povinnosť udržať harmonický rozvoj rodiny a pracovať na súdržnosti a rešpekte rodiny, rešpektovať svojich rodičov, starať sa o nich v prípade potreby.“ (por. čl. 29)*

REŠPEKT K PRÁVAM INÝCH – SLOVENSKO

❑ Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine

„Všetci členovia rodiny majú povinnosť vzájomne si pomáhať a podľa svojich schopností a možností zabezpečovať zvyšovanie hmotnej a kultúrnej úrovne rodiny“ (§ 4)

„Manželia sú si v manželstve rovní v právach a povinnostiach. Sú povinní žiť spolu, byť si verní, vzájomne rešpektovať svoju dôstojnosť, pomáhať si...“ (por. § 18)

„Dieťa je povinné svojim rodičom prejavovať primeranú úctu a rešpektovať ich“ (§ 43 ods. 4)

KLÚČOVÉ OTÁZKY

- ❑ Stráca človek niektoré z ľudských práv pri *nástupe do zamestnania*?
- ❑ Potrebuje zamestnanec (manažér) zariadenia sociálnych služieb *ochranu* v oblasti rešpektovania jeho ľudských práv?
- ❑ Majú klienti sociálnych služieb rešpektovať aj ľudské práva pracovníkov?
- ❑ Akceptuje a ochraňuje štát aj ľudské práva osôb pracujúcich v sociálnych službách?

(NE)ROVNOVÁHA OCHRANY

- ❑ Ľudské práva prijímateľa sociálnej služby (klienta) a ľudské práva zamestnanca / manažéra poskytovateľa sociálnej služby

alebo

PERSPEKTÍVY

- ❑ Medzinárodný etický kódex sociálnej práce (IFSW, 2018)

Úlohou sociálnych pracovníkov je „spolupracovať s ľuďmi na hľadani primeranej rovnováhy medzi ľudskými právami, ktoré si vzájomne protirečia.“

1. Porozumenie intersubjektivity ľudských práv, práva „medzi“ jednotlivcami (*vzdelávanie*)
2. Vytváranie balansu pred subjektívnou a jednostrannou interpretáciou práv na úkor iných (*prax*)

PERSPEKTÍVY

- ❑ Medzinárodný etický kódex sociálnej práce (IFSW, 2004)

*„Sociálni pracovníci **vyžadujú uznanie** toho, že sú zodpovední za svoje správanie vzhľadom k užívateľom služieb, ale aj k ľuďom s ktorými pracujú, kolegom, zamestnávateľom, profesionálnej asociácii a zákonom, a že **tieto zodpovednosti môžu byť vo vzájomnom konflikte.**“*

3. Vyvážená ochrana klientov aj pracovníkov v sociálnych službách (prax aj dokumentácie praxe – poskytovateľ, zriaďovateľ, podmienky kvality, ministerstvo, ombudsman...)

4. Ochrana pracovníkov pred neoprávnenými sankciami, ak jednali v dilematických situáciách (komora, profesijné organizácie)

Ďakujem za pozornosť!

